

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъээт

Щылэ мазэм и 13-р —
Урысые печатым и Маф

Адыгэ Республикэм
икъэбарлһыгъэлэс амалхэм ялофышлэхэу
лһытэныгъэ зыфэтшлэхэр!

Урысые печатым и Мафэ фэш! тыгу кыдде!эу
тышфугуш!о!

Къэбархэм яугъоин, якъыдэгъэкын, ахэр цыф-
хэм алыгъэаэсыгъэным, республикэм, хэгъэгум,
дунаим кышыхуэрэ хуэгъэ-шлагъэхэм афэгъэхыгъэ
къэбархэр аэклэгъэхэгъэхэм афэгъэзагъэхэр зэ-
клэ мы мэфэклым зэрехых.

Журналистхэр непэ тищылэныгъэ изы лахь шып-
кэ хуэгъэх, цыфхэм яплунклэ, хуэгъэ-шлагъэхэм
осэ тэрэз ятыгъэнымклэ ахэм мэхъанэшхо я! Мафэ
къэси журналистхэм нахь загъэчаны, цыфхэр зы-
гъэгумэкырэ юфыгъохэмклэ хэклплэхэр къагъо-
тын фаеу мэху.

Амалэу тилэр кыызфэдгъэфедзэ, къэбарлһыгъэлэс
амалхэм ялофышлэхэм Адыгэ Республикэм икъэ-
ралыгъо хабзэ икъулыкъухэм зэлхыныгъэ пытэ
зэрадырлэм ыкли тиреспубликэ ихэхъоныгъэ ила-
хышхо зэрэхашлхэрэм афэш! тызэрафэразэр ятло
тш!оигъу.

Ныбджэгъу лъаплэхэр, псауныгъэ пытэ, насып
шуйлэнэу, шыуитворческэ куачлэ кыклимычынэу,
Адыгеимрэ тыхэгъэгущоу Урысыемрэ апае теклоны-
гъаклэхэр шыушлэнэу тыгу кыдде!эу шыфэтэл!о!

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу
ТХЪАКІУЩЫНЭ Аслъан

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет —
Хасэм и Тхъаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ

Адыгэ Республикэм
и Лышхъэ и Указ

Щытхуэцлэу «Адыгэ Республикэм
изаслуженнэ юрист» зыфилорэр
афэгъэшъошэгъэным ехылагъ

Хэбзэгъэуцугъэм игъэпытэнклэ гъэхъагъэу ялэхэм
апае щытхуэцлэу «Адыгэ Республикэм изаслуженнэ
юрист» зыфилорэр афэгъэшъошэгъэнэу:

Теуцожь Казбек Аслъанбэч ыкьом — Адыгэ
Республикэм и Джэджэ район ипрокурор;
Швецов Сергей Юрий ыкьом — Адыгэ Рес-
публикэм и Прокурор илэпылэгъу шъхьал.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу
ТХЪАКІУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ,
щылэ мазэм и 11, 2016-рэ илһэс
N 1

Адыгэ Республикэм
и Лышхъэ и Указ

Щытхуэцлэу «Адыгэ Республикэм
изаслуженнэ юрист» зыфилорэр
И. В. Епининым фэгъэшъошэгъэным
ехылагъ

Хэбзэгъэуцугъэм игъэпытэнклэ гъэхъагъэу илэхэм
ыкли илһэсыбэрэ гуетыныгъэ фырилэу юф зэришлагъэм
апае щытхуэцлэу «Адыгэ Республикэм изаслужен-
нэ юрист» зыфилорэр Епинин Иван Владимир
ыкьом — юфшлэным иветеран фэгъэшъошэгъэнэу.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу
ТХЪАКІУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ,
щылэ мазэм и 11, 2016-рэ илһэс
N 2

ЛЫШХЪЭМ ИЮФШІЭГЪУ ЗІУКІЭГЪУХЭР

МэфэкІхэм
языфэгъэхъазырын

АР-м и Лышхъэу ТхъакІушынэ Аслъан
республикэм иорэдыло-къэшъокло ансам-
блэу «Ислъамыем» ихудожественнэ па-
щэу Нэхэе Аслъан тыгъуасэ ригъэблэ-
гъагъ.

Зэлуклэгъум хэлэжъа-
гъэх АР-м и Къэралыгъо
Совет — Хасэм и Тхъа-
матэу Владимир Нарож-
нэр, финанс юфхэмклэ
министрэу Долэ Долэт-
бий ыкли культурэмклэ
министрэу Кьулэ Мы-
хъамэд.

Ансамблэр зызэхаша-
гъэр мыгъэ илһэс 25-рэ
мэху. Ары анахь юфы-
гъо шъхьалэу зытегуцы-
лагъэхэр.

— «Ислъамыер» Уры-
сыем имызакоу, іэклыб
къэралхэми ащызэлъа-
шлагъ, шлу альэгъу, шъхъ-
кэфэныгъэшхо кыфашы.
Ар пстэумэ апэу зишлу-
шлагъэр ансамблэм ипаш,
министерствэу зыдэла-
жъэрэр арых, — кы-
луагъ АР-м и Лышхъэ.
— Ащ фэдэу республи-
кэм ыцлэ шлуклэ зыгъэ-
лугъэу, зэлъазыгъэшлэгъэ
ансамблэ зэрэтилэм лъэ-
шэу тырэгущо ыкли ащ
июбилей ифэшъуашэм
тетэу игъэкІютыгъэу хэ-
гъэуэфыкІыгъэным ама-
лэу тилэмклэ тыдэлэжъэ-
нэу тыхъазыр.

АР-м финанс юфхэмклэ
иминистрэ ащ лһыпы-
дзагъэу кызырлыагъэм-
клэ, ансамблэм июбилей,

республикэм ыныбжъ
илһэс 25-рэ зэрэхуэрэ-
ми афэгъэхыгъэ юфтхъа-
бзэхэм апэлухъашт ахъ-
щэр 2016-рэ илһэс бюд-
жетым кыдыхэлъытагъ.

Нэхэе Аслъан гушылэр
зештэм, пстэумэ апэу
республикэм ипашэхэм
ансамблэм іэпылэгъу мы-
маклэу кызырэрэтырэр
кыыхигъэщыгъ, «тхъашуе-
гъэпсэу» къарылауагъ.
Юбилей илһэсымклэ гу-
хэлъэу ялэхэм ашигъэ-
гуауазэхэзэ кызырлыа-
гъэмклэ, Адыгеим икъа-
лэхэмрэ район гупчэхэм-
рэ концертхэр къащаты-
щтых, къоджэ нахь инэу
республикэм итхэми ащы-
лэщтых. Ау ащ имыза-
коу, Къэбэртэе-Бэль-
къар, Къэрэщэе-Щэрджэс,
Чэчэн республикэхэм,
Осетием, Москва, Крас-
нодар концертхэр къащаты-
щтых. Юбилейим фэгъэ-
хыгъэ мэфэкІ зэхэхэр
гъэтхэпэ мазэм и 24-м
Мыекъуапэ зызэхашэщт.
Нэхэе Аслъан республи-
кэм ипашэхэр ащ ри-
гъэблэгъагъэх.

Мы мэфэ дэдэм АР-м
и Лышхъэ УФ-м хэбзэ-

лахъэмклэ икъулыкъу и
Гъэлорышлэпэу АР-м шы-
лэм ипашэу Дышъэкл Ада-
мэ зэлуклэгъу дырылагъ.
Ащ хэлэжъагъэх АР-м и
Премьер-министрэу Кьум-
пыл Мурат, финанс юф-
хэмклэ министрэу Долэ
Долэтбий, нэмыклхэр.

АР-м и Лышхъэ рес-
публикэ бюджетым игъэ-
псын, хэхъоныгъэхэр ащ
егъэшлэгъэхэм хэбзэлэхъ-
хэмклэ кьулыкъум илахы-
шхо кызырэхилхъэхэрэр
пстэумэ апэу кыыхигъэ-
щыгъ.

— Хэхъоныгъэу непэ
тызэрыгушхохэрэм тыкъа-
кІолэным хэбзэлэхъхэм-
клэ кьулыкъур мымаклэу
кыыхэлэжъагъ, — кы-
луагъ ащ. — Непи гугъэ-
плэ инхэр етэпхых, сыда
плэмэ пстэуми афэдэу,
кризисым иягъэ тэри кы-
тэклэ. Цыфхэм ящылэклэ-
псэуклэ нахь дэй мыхъу-
ныр пшъэрыл шъхьалэу
тилэхэм ащыщ, ау эконо-
микэр зыпкъ имытэу,
бюджетыр имыкьоу ар
гъэцэкІэгъуае хушт. Ахэр
нахыбзэу кызыгъэпсыхэ-
рэр хэбзэлэхъхэр, къа-
угоиэхэрэр арых.

Дышъэкл Адамэ кы-
зырлыагъэмклэ, кризисым
иягъэ къэкІуагъэу, гумэ-
кІыгъохэр шылэхэ нахь
мышлэми, пстэумкли сомэ
миллиарди 8-рэ миллион
252-м ехъу хэбзэлэхъэу
республикэ ыкли муницип-
пальнэ бюджетхэм ахалъ-
хъагъ. 2014-рэ илһэсым

егъэпшагъэмэ, ар про-
центи 105,6-клэ нахыбэу
мэху. Хахъоу ялэхэмклэ
Кыылбэ федеральнэ шъо-
лһырым ятлонэрэ чыплэр
щаубытыгъ. Илһэсэу икІы-
гъэмклэ агъэнэфэгъагъэр
хэзыгъэ имылэу гъэцэкІа-
гъэ хуным пае шыклэ-
гъэу шылэхэм непэ адэ-
лажъэх ыкли кызырлыау-
гъэмклэ, охътэ благъэм
зыпкъ рагъэуцожыщтых.

Хэбзэлэхъхэмклэ Гъэ-
лорышлэпэм июфшлэн осэ
ин кыфишылгъ Премьер-
министрэм. Кризисыр
мымаклэу пэрыоху афэ-
хуугъ нахь мышлэми, хэ-
бзэлэхъхэм якъэугоинклэ
къадэхуугъэм уигъэрэзэ-
нэу зэрэщытым, Прави-
тельствэм зэгурылоныгъэ
дырлэу зэрэдэлажъэхэрэм
ащ къакигъэтхыгъ.

АР-м и Лышхъэ биз-
несым непэ кыныгъохэр
мымаклэу зэрэзэпчыхэ-
рэр кыдалытэнэу, ама-
лэу шылэмклэ ащ яягъэ
зэрэрамыгъэкІыштым пы-
лһынхэр къарылауагъ. Хэ-
бзэлэхъхэмклэ кьулыкъум
июфшлэн зэрэзэхихэрэм
зэригъэрэзэхэрэм джыри
зэ кыклигъэтхыжыгъ,
«тхъашуегъэпсэу» ащ
ипашэ кырылауагъ.

АР-м и Лышхъэ хэ-
бзэлэхъхэмклэ кьулыкъум
ишлуагъэ мымаклэу зэрэ-
ригъэкІырэм фэш! УФ-м
хэбзэлэхъхэмклэ икъулы-
къу имедаль кыфагъэ-
шъошагъэу ар кызыушы-
хъатырэ бгъэхалхъэмрэ
тхылымрэ Дышъэкл Ада-
мэ ТхъакІушынэ Аслъан
ритыжыгъэх.

ХЪУТ Нэфсэт.

Сурэтхэр А. Гусевым
тырихыгъэх.

Щылэ мазэм и 2-р зэо зэфэшхьафхэм ахэ-ккодэгъэ дзэкколхэм яшлэж мафэу Адыгэ Республикэм шыа-гъэунэфыкы. Ащ къыдыхэлъытагъэу я 131-рэ мотострелковэ бригадэм идзэкколхэу Чэчэн Республикэм шыклогъэ заом зыпсэ шызыгъэтыллыгъэхэм къафызгуахыгъэ са-угъэтым дэжъ мы ма-фэхэм шлэж зэхыхэ шыклуагъ.

Яшлэж агъэлъэплагъ

Ильэс 21-кэ узэклэлэбэжымэ, тикъэралыгъо изыкыныгъэ зыукъо зышлюиго клуачлэхэм тидзэкколхэр апэуцужыгъэх. Чэчэным шыпсэурэ цыфхэм ярэхьатныгъэ къэухъумэгъэным фэбанэзэ бэмэ ашхъэ ащ цагъэтыллыгъ.

— Хэккодэгъэхэм зэклэми ацлэ къэтэшлэжы, яшлэж тэгъэлъаплэ. Джары анахь маклэу ахэм афэтшлэжышъуштыр, — кылуагъ бригадэм ипашэ игуадзэу Павел Дубковым.

Зэо зэпэуцужыгъэхэм ахэккодэгъэхэм ацлэ-алъэкъуацлэхэр шлэж зэхыхэм кышчыралуагъэх. Урысыем изыкыныгъэ фэбанэхэзэ, терроризмэм пэуцужыгъэхэ ахэм янахыбэр Чэчэным шыфэхыгъ. Генерал-

лейтенантэу Константин Пуликовскэр мы гумэкыгъохэм апэуцужыгъэхэм ашыщыгъ. Зэо зэпэуцужыгъэхэм ащ иккыл ахэккодэгъ.

— Терроризмэм, экстремизмэм тыхэгъэгу зыщамыушъом-бгъуным тиклалэхэр фэбанэгъэх. Мыщ фэдэ дзэкколхэр зыплугъэ ны-тыхэм, джырэ уахътэ ихэгъэгу рэхьатныгъэ иллыным фэлажэхэрэм тафэраз, — кылуагъ Константин Пуликовскэм.

Шлэж зэхыхэм къэкколлагъэхэм АР-м и Лышхъэу Тхьаклушынэ Аслъан ыцлэклэ закыфигъэзагъ Лышхъэмрэ министрэхэм я Кабинетрэ я Администрации ипашэу Владислав Федоровым. Заохэм

зыпсэ ащызыгъэтыллыгъэхэм лыхъужыныгъэу зэрахьагъэр хэти зэрэщымыгъупшэщтыр ащ кылуагъ.

— Зэо зэфэшхьафхэм ахэккодэгъэ дзэкколхэм яшлэж дгъэлъэплэщт, тиныбжыкылэхэм ахэр ящысэтэхыплэх, — зэхыхэм иккылхым кылуагъ АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэм.

Зэо зэпэуцужыгъэхэм ахэккодэгъэхэр агу къагъэкыжыгъэ, яшлэж агъэлъаплэзэ, зэхыхэм къэкколлагъэхэр зы такыкърэ ахэм афэшъыгуагъэх, шхончхэмккэ уагъэх, саугъэтым къэгъагъэхэр клэралхьагъэх.

(Тикорр.).

Лъэпкъ шлэжым зыкыырагъэлэты

Тиреспубликэ иобщественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» игъэцккэккэ куп игъэкклотыгъэ зэхэсыгъо блышэм илагъ. Адыгабзэм изэгъэшлэн, плуныгъэм, лъэпкъ шлэжым, нэмыккэ Иофыгъохэм атегушылагъэх.

Адыгэ Хасэм итхьаматэу Лымышхъэо Рэмзан кызырлуагъэу, культурэм, диним, спортым афэгъэхыгъэ Иофыгъохэр шылэныгъэм диштэу зэхэцэгъэнхэм пыллыштых. Быслымэн динимрэ адыгэ шэн-хабзэхэмрэ зэпхыныгъэу зэдырлэхэр нахышлюу зэгъэшлэгъэнхэм фэшл шлэныгъэлэжхэр, динлэжхэр зэхыхэм кырагъэблэгъэщтых, лэнэ хурае зэхэцэщт.

Джырэ уахътэ, анахъэу ныбжыкылэхэу диним хэцагъэхэу псэухэрэм, жаклэр къагъэкыныр шэн-хабзэ афэхьугъэу

алытэ. Ныбжыкылэм жэклэшхо зэрихьаныр къеклуа, ишыклагъа? Упчлэхэм джэуапыр къафэгъотыгъошлэн, Иофым нахь куоу тегушылэщтых.

Ккэлэцкыкылыгъыплэхэм, еджаплэхэм адыгабзэр зэращызэрагъашлэрэр тигумэкыгъохэм ашыщ. Ащ дэлэжэщт купыр зэхэцагъ. Иккыл хэгъэгухэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм зэлъыласыккэ амалэу адырлэхэм хэхьоныгъэхэр фашыхэзэ, нахыбэрэ зэлъыккыштых, ящыккыгъэ литературэр алэклагъэхэщт.

Футбол клубэу ЦСКА-м щэ-

шлэрэ Натхэо Бибарс Мыекьуапэ кырагъэблэгъэным зэрэпыллыштыр Р. Лымышхъоу кылуагъ. Зэхэцэн Иофыгъохэр аублагъэх.

Автомобиль гъогухэм тхьамыклагъоу къатехъухъэрэм ипчъагъэ маклэп. Ныбжыкылэбэ ахэм ахэклуадэ. Бэгъушъэ Адам автомобиль спортымккэ Адыгеим ифедерации ипашэ. Ащ кызырлуагъэмккэ, ныбжыкылэхэм апае егъэджэнхэр, плуныгъэм ехыплэгъэ зэхыхэхэр, спорт зэнэкъокъухэр зэхэцэгъэнхэмккэ унэшъо хэхыгъэхэр рахъухьагъэх. Гъатхэм, бжыхэм хэушхьафыкыгъэу спорт зэнэкъокъоу зэхэцэщтхэм зафагъэхьазыры.

Адыгэ Хасэм ифэло-фашлэхэм ягъэцккэн фагъэзагъэх Цыклушэ Аслъан, Бэгъушъэ Адам, Нэхэе Аслъан, Болэкъо Аслъан. А. Болэкъом кызырэхигъэщыгъэу, лъэпкъ шлэжым дэлажэхэзэ, ныбжыкылэхэр нахь чанэу зэхэцэн Иофыгъохэм ахэцэщтых.

Медицине шлэныгъэхэмккэ кандидатэу, отставкэм шылэ полковникэу Цыклушэ Аслъан имэфэккэ мафэ пае зэхыхэм щыфэгъушлуагъэх, общественнэ пшъэрылхэм ягъэцккэн чанэу зэрэхэлажэрэм фэшл зэрэфэразэхэр кызылотыккырэ Щытхъу тхылыр Адыгэ Хасэм фигъэшъошагъ, бэгъашлэ хъунэу фалуагъ.

Адыгэ Республикэм лъэпкъ Иофхэмккэ Иккылб къэралхэм адырлэ зэпхыныгъэхэмккэ ыккы къэбар жугъэм иамалхэмккэ и Комитет итхьаматэу Шхьэлэхэу Аскэр зэхыхэм хэлэжъагъ, иеплыкылэхэр кылуагъ.

САХЫДЭКЪО Нурбий. Сурэтым итыр: **зэхыхэм хэлэжъагъэхэр Цыклушэ Аслъан фэгъушлэх.**

Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «Чыгум епхыгъэ зэфыщытыккэлэхэр гъэтэрэзыгъэнхэм ехылагъ» зыфилоэрэм ия 14-рэ статья зэхьокыныгъэ фэшлыгъэным фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2015-рэ ильэсым тыгъэгъазэм и 9-м ыштагъ

А 1-рэ статья. Адыгэ Республикэм и Законэу «Чыгум епхыгъэ зэфыщытыккэлэхэр гъэтэрэзыгъэнхэм ехылагъ» зыфилоэрэм ия 14-рэ статья зэхьокыныгъэ фэшлыгъэным фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу 2007-рэ ильэсым мэкъуогъум и 7-м аштагъэу N 86-р зытетэу «Чыгум епхыгъэ зэфыщытыккэлэхэр гъэтэрэзыгъэнхэм ехылагъ» зыфилоэрэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэуагъэхэр, 2007, N 6, 12; 2008, N 12; 2009, N 2; 2010, N 3, 8; 2011, N 11; 2012, N 4, 12; 2013, N 7, 12; 2014, N 2, 7; 2015, N 5) ия 14-рэ статья зэхьокыныгъэ фэшлыгъэнэу, а 1-рэ лэхьым гушылэхэу «федеральнэ хэбзэгъэуцугъэмккэ агъэзеклорэ чыгу лэхьхэр хэмытхэу» зыфилохэрэр хэгъэкыжыгъэнхэу.

Я 2-рэ статья. Мы Законом клуачлэ илэ зыхъурэр Официальнэу кызыхаутырэ мафэм щегъэжъагъэу мы Законом клуачлэ илэ мэху.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Тхьаклушынэ Аслъан к. Мыекьуапэ, тыгъэгъазэм и 18, 2015-рэ ильэс N 490

Урысыем промышленностымрэ сатыумрэклэ и Министерствэ ялэпылэгъоу Адыгэ Республикэм индустриальнэ паркигъу

щэгъэпсыщт

Урысые Федерацием промышленностымрэ сатыумрэклэ иминистрэу Денис Мантуровыр Адыгеим кызырэклогъагъэм иккылхэм къатегушылэзэ, Минпромторгым ипашэ игуадзэу Дмитрий Овсянниковым ащ фэгъэхьыгъэу кылуагъ: «Зы площадкэм ошъум чыгъхэр зэрэщаухъумэрэ гъучл хьагъэхэр, дзыохэр, къэмланхэр, нэмыккыгъохэр кызышчыдагъэкышты производствэхэр, нэмыккым — гъомылапхъэхэр агропромышленнэ переработкэ зышлыщт предприятияхэр щэгъэпсыщтых».

Индустриальнэ паркхэр зыщэгъэпсыщт чыплэхэмккэ нахь къэклоу кыыхахыгъэхэр Тэху-

тэмыкьое, Кошхъэблэ районхэм ащылэ инвестиционнэ площадкэхэр ары. Министрэм игуадзэ джащ фэдэу зэрэхигъэунэфыкыгъэмккэ, Минпромторгым ипрограммэхэм къахэлэжэнхэм, промышленностым хэхьоныгъэ егъэшлыгъэным тегъэпсыхьэгъэ Фондым имылыку къафыхагъэкыным пае зигугъу къэтшыгъэ ведомствэм тиреспубликэ ихабзэ икыулыкьухэм, промышленностым ипредприятиехэм зэпхыныгъэу адырлэр нахь ыгъэлъэшынэу, инвестиционнэ зэзэгъыныгъэ гъэнэфагъэхэр адишыхэзэ, инвесторыккэлэхэр тиреспубликэ кырагъэблэгъэнхэмккэ лэпылэгъу ари-тынэу рехъухъэ.

Афэгъушлуагъэх

«Полицейскэ Лыжъ Щтыргъуккэ» зыфилоэрэ Иофхьабзэм кыдыхэлъытагъэу АР-м и Къэралыгъо автоинспекции икыулыкьушлэхэр 2016-рэ ильэсыккэ имэгъоккэу Мыекьуапэ щыпсэухэрэм ыккы хьаккэхэм афэгъушлуагъэх, мэфэккэ мафэхэм сакъыныгъэ кызыхагъэфэнэу, гъогурьккыным ишапхъэхэр амыуэкхъу кыджагъэх, клэлэцкыкылым апае хэушхьафыкыгъэ тысыплэхэр машинэхэм зэрэрагъэуцонхэ фаер кызылотыккырэ тхьапэхэр водителхэм аратыгъэх.

Полицием икыулыкьушлэхэр къазэрафэгъушлуагъэхэр водителхэм лъэшэу ягуапэ хъугъыккы гъогурьккыным ишапхъэхэр амыуэкхъу кыулыкьушлэхэр къагъэгугъагъэх.

Нэужым Лыжъ Щтыргъуккы ишъуашэ зыщыгъ кыулыкьушлэхэр къэлэ гупчэм къэкколлагъэх. Гъогурьккыным ишапхъэхэм афэгъэхьыгъэу упчлэхэр лъэсрыккхэм афагъэзагъэх, джэуап тэрэхэр къазытыжыгъэхэм шлухьафтын цыккыхэр афагъэшъошагъэх.

АДЫГЕИМ ЫКИИ КЪЭБЭРТЭЕ-БЭЛЬКЪАР РЕСПУБЛИКЭХЭМ ЯЗАСЛУЖЕННЭ ЖУРНАЛИСТЭУ КЪУМПЫЛ СВЕТЛАНЭ НЕПЭ КЪЫЗЫХЪУГЪЭ МАФ

Игугъэ тамэ зиубгъугъ

Лъэпкъ радиожурналистикэм ищыIэныгъэ езыпхыгъэ Къумпыл Светланэ илъэс 46-рэ хъугъэу мы Iоф мыпсынклэр елжъы. ЫгукIэ икIэсэ сэнэхъатым Iоф решIэшъ, насыпышIу. Имурад ехыжъагъэ пэпчъ творческэ екло-

лэпкъ фишIыныр, къедэлхэрэм агу лъыIэсыныр бэшагъэу къыдэхугъ. ЫшIэрэм сыдигъуи егугъуныр, псэ къыпигъэклэныр бзылфыгъэ Iушым шэны фэхугъ. ИкIэтынхэу эфирым кIыхьэхэрэм зы хьалэмэтыгъэ-гъэшIэгъоныгъэ ахэлъэу гъэпсыгъэх. Ау ышIэрэм рыкIэныр, ар ыгъэбыракъыныр икIэсэп. Ышъхьэ паеп, лъэпкъым пае шIур Светэ елжъы. ГъэшIэ дахэ къэзыкIугъэ бзылфыгъэм иилъэсхэм, щыIэныгъэм ригъэшIыгъэ шIошI-гупшысэхэм, игукъэкIыжъ фабэхэм зашъидгъэгъуазэмэ тшIоигъоу зыIудгъэклэагъ.

— Цыф гъашIэр зэрашырэр, сэ сишIошIкIэ, илъэс пчъагъэу хэти къыгъэшIагъэр арэп, илофшIагъ, ишIушIагъ, ицIыфыгъ. Арышъ, къедгъэжъэн сэнэхъатымкIэ. Радиожурналист сэнэхъатым сыда анахъэу укыфэзгъэушъыгъэр, укыфэзыщагъэр?

— СицIыкIугъом къышегъэжагъэу сисэнэхъат епхыгъэ гугъэр зыдэсыгъэу, ащ сыкIэхъопсэу сыкъэтэджыгъ. Тэ, Хэкужъхэм (сятэклэ), чылэмкIэ тыедэпсыкIуай. Ау тиунагъокIэ ТэхутэмыкIуае тыдэсыгъ, тыкъышIыгъ, тыщеджагъ. Тяэтатэхэм нэбгыритфэу, пшъэшIи 4-рэ зы клалэрэ, тапIугъ, нэбгыритфымы апшъэрэ гъэсэнэгъэ тагъэгъотыгъэ. Сятэ партийнэ IофышIагъ, сянэ бысымгосагъ, — тегъэгъуазэ Светэ. — Зеоуж илъэсхэм апэрэу радио ыкIи телефон зыфырацагъэхэм тащыщыгъ. А советскэ лъэхъаным радиор мэкъэгъэу-къэбарлфыгъэлэс дэгъоу щытыгъ. Сэри сысабынгъэми, радиом къыло зыхъукIэ сытIысыти, сегупшысэхъыгъ ащ кыIулыкIэрэ цыф макъэхэр гъэпсыгъэ зэрэхъухэрэм, зэхэсхырэ пстэур сыгу хапIэу, а къэгущыIэхэрэм афэдэ сыхъумэ шIоигъуагъ лъэшэу.

Къоджэ еджаплэр къэсыуи, Адыгэ къэралыгъо клэагъэ-джэ институтым филологиемкIэ ифакультет сыхIэхъагъ. Дипло-

мыр къысатыжъыным ыпалоу, ТэхутэмыкIое гурыт еджаплэу N 1-м клэагъэ-джэ ящыкIагъэу щытыти, къыскIэлъэлхуи, Iоф сIлэныр бзэмрэ литературэмрэклэ клэагъэ-джэу ащ цезгъэжъагъ, — къелуатэ Светэ. — Сянэ-сятэхэм зыгорэу-щтэу сэри сишIуагъэ язгъэкIын зэрэспэклыщтыр сегопагъэ. КIэлэагъэ-джэ коллективыр ыкIи еджаплэм идиректорыгъэу Ащумыжъ Мыхъутарэ Исхъакъ ыкIор шIукIэ сыгу бэрэ къэкIыжъы. ИлъэсIо Iоф зысIлэгъэ уж сигугъэ пэблагъэ зысIыным сыфежъагъ, Мыекъуапэ сыкъэкIуагъ. Сызеджэгъэ институтым илъэс имыкIурэ секретарэу Iоф щысIлагъ, наукэм зеспхыныр игъоу зыльэгъухэрэр сикIэлэагъэ-джэгъэхэм ахэтыгъэх, ушъыйхэр къысфашIыгъ, ау сэ радиор ары сызфэягъэр.

— Сыдзущтэу радиом укыэкIуагъа?

— 1970-рэ илъэсым Кушъу Асе Шъалихъэ ыпхъум радиом итхъаматэу Жэнэ Къырымызэ дэжъ сыкIышагъ. «Егъаши укIэ-гъожыщтэп, пшъэшъэ дэгъу къыпфэзгъотыгъ» ыIуагъ. Джащыгъум радиом апэрэу слъапэ къычIэсыдзагъ, чIыплэ гупсэф, IофшIэлэпэ дэгъу сфэхъугъ, — къелуатэ Светэ ыкIи игуапэу къыхегъахъо, — радиор сищыIэныгъэ щыщ шъыпкъэ игъорыгъоу хъугъэ, сырыраз сисэнэхъат, тызэгъурыIуагъ.

ГукъэкIыжъ нэфхэм зэльауытыгъэу, бзылфыгъэ Iэпс-лъэпс экIлэупкIагъэм ынэмэ гушIо щыпэр къакIедзы, инурэ унэр къеушъэ. Сэри сигуапэ

гупшысэ цыпэр къызэрэзэтэ-кIырэр.

— СэнэхъатымкIэ хэтха узкIырыпIыгъэхэр, узгъэгъозагъэхэр?

— Академие сфэхъугъэр радиор ыкIи зэльашIэрэ гъэсагъэхэу ащ изетегъэуцон-гъэлэжъэн ыльапсэ щытыгъэхэр арых. Жэнэ Къырымыз, ПэрэныкIо Мурат, Хъанэхъу Асхъад, Надежда Резникова, Шэртэнэ Хъамид, ХъакIэмызэ Биболэт, Дыхъу Хъис. Ахэр зэкIэ ягъэпсыкIэ-шIыкIэлэ, яшэнхэмкIэ зэфэшъхъафыгъэх, зым зыр къыригъэкъужэу, яцIыфыгъэ хабзэкIэ, ялыгъэ шапхъэкIэ зэфэдагъэх.

— Апэрэ лъэбэкъухэр сыд фэдагъэха?

— Апэрэ мэфэ IофшIэгъум къыщыублагъэу сIлэрэм гушIуагъо хэзгъуатэхъыгъ, сигъэрэ-зэхъыгъ. Мафэм мафэр нахъ гъэшIэгъоныгъ.

ПисьмэхэмкIэ отдельыр ары зэрэзгъэжъэгъагъэр. Бэ къатхэщыгъэр, ахэм Адыгэ хэкур нэм къыкIагъэуцощыгъ, щыIэныгъэр зыфэдэр къалуатэхъыгъ. 1972-рэ илъэсым, Жэнэ Къырымызэ — тхъаматэм игъоу ыльэгъуи, сэ Iлэку сIлопэсагъэми, радиом ихудожественнэ-музыкальнэ программэхэм яредакторэу сигъэнэфагъ. Ар пшъэрылI иныгъ, сишъыпкъэ есхыIлагъ. Адыга-бзэкIэ ыкIи урысыбзэкIэ тикъэтынхэр кIощтыгъэх, тхъамафэм щэ — бэрэскэжъыем сыхъати 2,5-рэ, бэрэскэжъом сыхъатрэ ныкIорэ ыкIи шэм-бэтым сыхъатрэ эфирым ситы-

щтыгъ. Етлани Iофым угуи елумэ, а экIэми нахъ уфагъэ-чэфыба, уагъэчаныба. Адыгэ культурэр, литературэр, лъэпкъ искусствэр, шэн-хабзэхэр, зекIокIэ-шIыкIэ шыгъэхэр цыфхэм афисIотыкIынхэм, зэльэз-гъэшIэнхэм, лъэпкъым игушъхъэбайныгъэ клэсыугъоным джащыгъум зестыгъ.

— Уитворческэ IофшIэн сыда къызшебгъэжъагъэр, ар къэзыгъэлъэ-шыгъэр?

— Тиадыгэ еджэгъэ-гъэса-гъэхэу, зэчый зыхэлъхэу, гъэшIэ гъэшIэгъон зилэхэм зызэ-рафэзгъэзагъэр ары. Тхъабысым Умарэ, АндзэрэкIо Чеслав, Сэмэгъу Гошнагъо, Бысыдж Мурат, ахэм анэмыкIхэм творческэ гъусэныгъэ-зэпхыныгъэ адысIагъ. Гошнагъо цыф гукъэбзэ хьалэмэтэу, зафэу, орэ-дыло инэу сапэ къифагъэхэм ащыщыгъ, ахэм лъэшэу яшIуагъэ къысэкIыгъ къэтынхэр уасэ ялэу зэхэсхэнхэмкIэ. Командировкэхэр бэдэдагъэх а илъэсхэм. Хэкум тызынэмысыгъэ чIыплэ илагъэп, цыф къызэрыкIохэм тахэхъэщыгъ, ящыIаIаIэ тыфэнэIосагъ, ежъхэри къытшъхъа-пэщтыгъэх, къуаджэхэм бэрэ пчыхъэзэхэхъэхэр ащызэхат-щэщтыгъэх, тикъэтынхэр очерк ыкIи зарисовкэ гъэшIэгъон-хэмкIэ ушъэгъагъэх.

Адыгэ радиом икIэтынхэр Краснодар, Махачкала, Москва, Ставрополь, Абхъазым, Налчык, Черкесскэ алыгъэлэсы-гъэнхэр, къэтынхэмкIэ тызэхъожыныр пхырысщыгъ.

Радиожурналэу «Согласие» зыфилоу зэхэсцагъэм илъэси 10 Iоф ышIагъ. Хэкум имыза-къоу, Темыр Кавказым Адыгэ радиор щашIагъ.

— Ащ фэдиз илъэсхэм унагъомрэ творчествэм-рэ сыдэу зэхъулагъэха?

— УпчIэ дэгъу. Илъэс 26-м — Къадырбэч зышъымы-лэжъым къыщыкIэдзагъэу — сынэу, сытэу, сынэнэу къэсэхъы. IофшIэнри акIыIужъ. Ау къыныр къысфэзгъэпсынклэ-гъэр сисэнэхъат гуахъоу хэз-гъуатэрэр ары. СикIэлитIу, Маратрэ Тимуррэ, къэсIэтынхэм,

сплунхэм фэшI ренэу Iоф сIлэн фэягъэ. Ари къыздэхъугъ, джы унагъохэр тIуми яI, дахэу ашъхъэ алыгъыжъы. СикIэлэ нахъыжъ ишъаоу ТIахыр сикIэ-литIу анахъылоу спсэ Iулъэу сплугъэ — илъэси 10-рэ ахэр къысхэсыгъэх, джы ащ илъэс 22-рэ ыныбжъ, илъагъо хехы. Нахъ цыкIуищ сикIалэхэм яеу джыри тил, шыкур! Лыузи, гуузи сшъхъэрызыщырэр сисэнэхъат ары. КIэклэу къэллон хъумэ, сэнэхъатымрэ сэррэ бэшагъэу зы тыхъугъ, тызэхэкIыхъагъ, ар сэркIэ насып екъу.

Къумпыл Светэ илофшIэгъу-гъэ нахъыжъхэм, шъхъэклафэ зыфишIырэ цыф гъэшIэгъон-хэу мафэ къэс зэблищыхэрэм ягугъу къышIы зэпытыгъэми, къыIорэм уезэщынэу щытэп. Хэти шIоу хэлъыр клэгъэтхъы, мыхъун горэ къысхэфагъэми ыгу егъоу фегъэгъу. Илъэсхэр псэу мащэхэми, ахэм ялъэ-ужхэр зэрэзэфэмыдэхэр — гур зыгъэшIуи, ар зыгъэжъи, псэр зылэти мы щыIэныгъэм бэрэ узэрэщырихыIлэрэр къыхе-гъэщы. Арыба адэ гъашIэм хабзэу хэлъыр! Фыжъымрэ шIу-цIэмрэ щызэпэлут. Ау а зэкIэми афэзафэу, акъылкIэ пстэуми ялэзэкIэу Къумпыл Светэ ищыIэныгъэ ыкIи творческэ гъогу лъегъэкIуатэ. Iлэ-ужыкIэхэм апае мафэ къэс лъэпкъ гушъхъэбайныгъэм илахъ хелъхъэ.

Къумпыл Светланэ радиожурналист Iэпэлэс. Епэсыгъэу алыты, къэралыгъо тын инхэу Теуцожъ Цыгъо имедаль ыкIи «IофшIэным иветеран» зыфиIорэ щытхъуцIэр, щытхъу тхылыбэр къыфагъэшъоша-гъэх. Светэ «Урысыем ирадист ГъэшIуагъ» зыцIэ тамы-гъэри къыратыгъ. Ау ежъ сэнэхъатым шъыпкъагъэу, шIу-лъэгъоу фыриIэр зэришырэр мафэ къэс илофшIэн рэзэны-гъэу хигъуатэрэм илъэшыгъ ары. ИкIас цыф жугъэхэм игупшысэхэмкIэ адэгощэныр, ахэм ядахэ къырилотыкIыныр.

Щылэ мазэм и 13-р — зэльашIэрэ радиожурналистэу Къумпыл Светэ къызыхъугъэ маф, ащ епхыгъэу джыри зы упчIэ етымытын тлэкIыгъэп.

— Пчъагъэу 13-р оркIэ сыд фэда?

— **13-р сэркIэ мафэ, си-мафэ пэпчъи, шыкур, мафэ!** — елошъ, детэгъаштэ. Имафэхэр нэфынэнхэу, ибынхэр узын-чъэнхэу, насыпышIонхэу, ежъ-ми псауныгъэ илэнэу, гъэшIэ гупсэф дахэрэ гъэхъэгъаIэ-хэмрэклэ тыфэлъало.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.
Сурэтыр Iэшъынэ Аслъан тырихыгъ.

«Егъажь о уисатыушIын»

НыбжыкIэхэр предпринимательствэм хэшагъэ хъунхэм къэралыгъор зэрэдэлжъэрэ республикэ программэм къызэрэдилъытэу, кIэлэеджакIохэм япредпринимательскэ проектхэм язэнэкъокъоу «Егъажь о уисатыушIын» зыфиIорэр илъэсым ыкIэм зэхашъ.

Гурыт еджаплэхэм я 9 — 11-рэ классхэм ащеджэхэрэр, лицейхэм, гимназиехэм, колледжхэм ачIэсхэу зыныбжъ илъэс 14-м къышегъэжъагъэу 17-м нэхэрэр мыщ хэлэжъэн-хэ алъэкIы.

Адыгэ Республикэм экономикэ хэжъоныгъэхэмкIэ ыкIи сатыумкIэ и Министерствэ къызэритыгъэмкIэ, икIыгъэ илъэсым кIогъэ зэнэкъокъум едзыгъуищымкIэ лъэлъу тхылы 4 къалэкIэхъагъ: «Мэкъу-мэщым

ыльэныкIокIэ проект анахъ дэгъур» (зы лъэлъу тхылы), «Фэлэ-фашIэхэм алыэныкIокIэ проект анахъ дэгъур» (лъэлъу тхылы), «Туризмэм ыльэныкIокIэ проект анахъ дэгъур» (зы лъэлъу тхылы).

IофшIэнэу къырахылаIагъэхэм захапIлэхэм, мэкъу-мэщым ыльэныкIокIэ апэрэ чы-плэр фагъэшъошагъ МыекIопэ районым ит къутырэу Пролетарскэм игурыт еджаплэу N 20-м ия 8-рэ класс щеджэрэ Гульнара Гукасян. Проек-

тэу «Бжъэхъун хъызмэтыр» зыфиIорэр ащ къыгъэхъазырыгъ. Ащ ипэшагъ гурыт еджаплэу N 20-м идиректор игуадзэу Марина Хазарьян.

Едзыгъоу фэлэ-фашIэхэм афэгъэхъыгъэм апэрэ чы-плэр къышIыдихыгъ МыекIопэ районым истаницеу Новосвободнэм дэт еджаплэу N 10-м ия 11-рэ класс щеджэрэ Алина Новиченкэм. Проектэу «Станицеу Новосвободнэм кафе къышIызылэхыгъэныр» ащ зэхыгъэуцагъ. Iэпылэгъу къыфэхъугъ икIэлэагъэ-джэу Ольга Житникова.

Ящэнэрэ едзыгъомкIэ апэ-

рэ чы-плэр зыубытыгъэр МыекIопэ гурыт еджаплэу N 7-м ия 10-рэ класс щеджэрэ Александр Осиповар ары. «Как в кино...» зыфиIорэ проектэр ащ къырихылаIагъ. Ипащэр информатикэмкIэ клэагъэ-джэу Галина Гиршберг.

ТекIоныгъэ къыдэзыхыгъэхэм ахъэе шIухъафтынхэмрэ дипломхэмрэ ыпшъэкIэ зигугъу къэтшIыгъэ министерствэм иотдел ипащэу ХъацIэцIэ Азэмат аритыжыгъэх: апэрэ чы-плэр — сомэ мин 15, ятIонэрэ — мини 10.

ИШЪЫНЭ Сусан.

Цыфхэм ягопэшт, яклоплэшт

Ильэсым ехыуклэ узеклэлэбжымэ тикьэлэ гупчэ дунэе саммитэу шылагэм Швейцарием, Германием, Москва кьарыкыгэе специалистхэу туризмэ хьызмэтым лоф шызышлэхэрэр хэлэжьэбгэ. Зэхэсыгъор рамыгъажьэзэ ахэм тикьушхьэхэр, тимээхэр, чыплэ дахэу ыкли чыопс саугьэтэу тилэхэр арагьэлэбгугъагэх.

Игъэклотыгъэу зытегушылэгъагэхэр ифэшьюашэм тетэу туризмэр тыхэгъэу шызэхэцэгъэным зэрэтегъэпсыхьагэр, Адыгеим икьушхьэхэм цыф жьугъэхэм апае маршрутхэр ащыпхырыпшынхэ зэрэплэкыштыр арыгъэ. Швейцарием кьиклыгэе специалистхэм ячлыгу метрэ пэпчэ зэрагъэфедэрэр, ахэм афэдэ чыплэхэр мыщи шыбгъэпсынхэм мылькубэ зэрэтемыгъэкюдэщтыр кьалогъагъ. Анахьэу унэгъо туризмэмрэ лъэс туризмэмрэ шыбгъэпсынхэмкля дэгъоу кьыхагъэщыгъагэх.

Ащ фэдэ зыгъэпсэфыплэ кьалэм пэмычыжьэу шызэтырагъэпсыхьанэу

республикэм ипашэхэм джырэ лъэхьаным рахъухьэ. Ащ «зыгъэпсэфыплэ-зыгъэхъужьыплэ кластеркля» еджэщтых, ар псыхъоу Шхьэгъуащэ тель лъэмыджышхом узиклыкля сэмэгъу лъэныкьор кьыдиубытэу, мээхэри кьушхьэхэри хахьэхэу шытышт. Иинагъэкля квадрат километрэ 465-рэ зэлыубытышт.

Зыгъэпсэфыплэ зэхэтыр зыфэдэщтым икьыхэхын кьалэм икьулыкьэу зэфэшхьафхэр кьыхагъэлажьэх. Гуцылэм пае, республикэм кьэлэгъэпсынымрэ архитектурэмрэклэ и Комитет испециалистхэм зэклями апэу хэушхьафкыкыгъэу чыплитлы зыгъэпсэфыплэм шыгъэпсыгъэн фаеу альытэ. Тлума цыфхэм зыцаплыхьащт, зыр члыохым ис кьалэу Мыекъуапэ, адрэм Кавказ кьушхьэхым шыщ чыплэ дахэхэм ащыщхэр ащыплэбгугъагэх.

Ащ нэмыклэу, кушхьэфачэкля кьызыщыпчыхьан лъагъохэр цагъэнэфэщтых, лъэсэу кьызыщыпчыхьащхэри пхыращыщтых. Зыгъэпсэфыплэм сафари-парк

цагъэпсышт, ар цыфхэм, анахьэу клэлэцлыкьухэм, ашлогъэшлэгъонышт.

Зыгъэпсэфыплэм ишьолпыр члыопсым исаугъэтхэр, кьэхэлэжьхэр, уцуплэжьхэр кьыхиубытэщтых. Ахэр цыфхэм

альэгъухэ ашлогъошт, яунагъо исхэри, яныбджэгъухэри ягъусэхэу кьакьухьанхэ альэкышт. Ащ фэдэ чыплэхэм яклоплэгъошлоу гъэпсыгъэнхэр Адыгеим саугъэтхэм якъэухьумэнрэ ягъэфедэнрэкля и Гъэлорышлэплэ кьахилхьагъ.

Мэзри кьушхьэбгыхэри кьалэм пэблагъэх, кьэлэ паркыр зэпыпчымэ, лъэмыдж клэшагъэмкля уякьлоплэшъунэу шыт. Ахэм кьащыпкьухьаным, жьы кьабзэ кьащыпшэным тегушлухьащтыр бэ. Нэмыклэ чыплэхэм яльытыгъэмэ, тэ тичлыопс кьабзэ, мээхэм уахэтмэ, псауныгъэмкля ишлуагъэ кьэкля. Арыш, зыгъэпсэфыплэ-рекреационнэ чыплэ зэхэт агъэпсынэу зэралорэр игъо шыпкьэу шыт.

лофтхьабзэу зэшлуахыщтыхэм ащыщ бгым удэзыщэрэ лъэой шъуамбгъоу агъэпсыгъагъэм игъэкляжын. Ащ изытет непэ шынагъо, зэхэтэкъуагъ, бгъэфедэнэу шытыжьэп. Дэкляплэр зэтырагъэпсыхьажьмэ, лъэсэу кьакьухьаныр зикласэхэр мээ жьы кьабзэ кьащэнэу кьушхьэм хэхьащтых.

ШЪАУКЪО Аслъангуаш.

ЛЪЭПКЪ ШЪЭЖЬЫМРЭ ЕПЛЪЫКІЭХЭМРЭ

Кьызыхэкьырэр Лэбэ мыжъуакл

(Кьызыкляпкьорэр тыгъэгъазэм и 26-м кьыдэкьыгъэ номерым ит).
Аргонавтхэр дышъэ мэлышъом кьылыклогъагъэх

Урымхэм ятхыдэ кьыщелуатэ ядышъэшъо мэл Кавказым кьэклогъагъэу ыкли ар ахьыжьынэу аргонавтхэр Колхидэ нэс кьылыклогъагъэхэу. Мыхьэр агъэхьагъэу, лыгъэшхо зэрагъагъэу якъэбар кьыщелуатэ. Тшлэрэп, ащ шыпкьэгъэ лъапсэ горэ илэнкля мэхъу, ау узэгъуцэфэн, угу джэнджэш кьызыгъэхьан мыщ хэолъагъо. Енэгъуагъо тятэжэ плашъэмэ адыгэхэмрэ абхъазхэмрэ дышъэ кьычлэхыклэ шыклэу ялагъэр зэрагъэшлэнэу, а шъэфыр атыгъу-нэу аргонавтхэр Колхидэ кьэклогъагъэхэкля.

Джырэ тарихь шлэныгъэлэжхэм зэратхыремкля, урымхэр Кавказым и хы Шлуцлэ лушъо лусыгъэх. Адыгэхэм ар зэрэчлынэлъагъэр ашлэпэзэ а шыпкьэр члау-кьуащэ. Ижырэ тарихьым хэтэп урымхэмрэ адыгэхэмрэ зэзэуагъэхэу ыкли ахэм тичлыгъухэр аубытыгъагъэхэу. Шыпкьэр зытетыр — урымхэмрэ мыутлэхэмрэ зэшлугъэх, сатыу зэдашыщтыгъэ. Урымхэм кьухьэхэр хъоу ялагъэх, ащэнэу зыфаеу ялэхэр хым кьызыпъарыштыгъэ. Адыгэхэмкля ар лъэшэу лэрыфэгъугъ. Урымхэм щэплэ кьалэхэр хылушъом щарагъэгъэпсыгъагъэх.

Тилъэпкь кьырапэсы хьуштыбэ?

Нэмыклэ чыплэмэ кьарыкы-хэзэ Адыгеим ильэсыбэрэ щытлэгъэ археологхэм кьагъотыгъэ пкыгъо лъаплэхэр тилъэпкь кьырамыпэхэу, зыгорэм щашыгъэхэу, кьыращыгъэхэу алоу бэрэ кьыхэкля. Ахэм узядэлу-клэ, адыгэ члыгужьыр Швейцарием ибанк фэдэу гъэтлы-лыплэ дэгъугъэу кьыпшагъэхэу.

Зыгорэкля, ижырэ лъэхьанэхэм нэмыклэ лъэпкьхэм адыгэхэр цыхьэшлэгъушхоу ялэгъэнхэ? Пшлэхэнэп, арынкля хьун ялэшлэгъэ лъаплэхэр, агъашлощтыгъэ яцлыфхэм яхьадэхэр, ядышъэхэр тичлыгу кьа-

щэжыхьэти, зыкышчычлэжьы-щтыгъэхэр. **Адыгэ хабзэм изы шапхьэхэм ащыщ нахьыжхэм шхьэклафэ афэшлыгъэныр.** Арыш, егъашлэм адыгэхэр хэт икыи, ежъхэм яенкля ямыенкля фит, етлагъэхэп, ихьади кьычлэтыкыжыгъэп, палхьахьыгъэгъэ пкыгъуи кьыпахыгъэп. Зыгорэм ар ышлагъэми, фадэщтыгъагъэп. **Тилъэхьанэ хабзэу шылэр нахьышлоу дгъэфедэн фае.**

Улапэ 1982-рэ ильэсым тыщытлэзэ, Пегасымрэ дышъэ пкыгъо шъэ зауларэ кьызытэгъотхэм, «скифхэм яй, урымхэм арагъэшлыгъэх» ало зэхьум, кьаигъэ сафэхъугъагъ: «Сыда, мыутлэхэм ягъунэгъу лъэпкьхэм ашырэр ежъхэм ашынынэу алэ кьыхьыштыгъэба?» Экспедицием ипэщэгъэ профессорэу А. М. Лесковым кьысылыгъагъ: «Кьызгурэло, кьызгурэло уилъэпкь кьызырэгъэгъунэрэр, ау ижырэ адыгэмэ ахэр ялэ-шлагъэхэу кьэзыушыхьатын джыри кьагъотыгъэгъоп». **Ар кьызысылыгъэм юуж, мэфитлы тешлагъэу, ятфэнэрэ улэпэ луашхьэм джэрэ пкыпкытыл, штампитлы кьыхэдгъотагъ. Апаклэхэм сурэтхэр апышы-**

геим кьырагъотагъэх. А пкыпкытылмэ кьагъэшъыпкьэжыгъэ кьэдгъотыхэрэр тятэжэ плашъэхэм зэралэшагъэхэр.

Дышъэр кьызырэхыхыщтыгъэ мэлышъор тешыхьагъ

Ижыкля тичлыналэ дышъэр кьызырэхычлахыщтыгъэм ыкли ащ лэшлэгъэ лъаплэхэр зэрэха-

шыкыштыгъэхэм ягугъу кьэ-тшыгъ.

Мэлышъохэр агъэфедэзэ дышъэхэр кьызырагъоштыгъэм ишыхьатын ылэкьышт Днепрэ лушъо щатыгъэгъэ луашхьэм кьычлахыгъэ пекторалым тешыхьагъэ сурэтыр. Пекторалыр — бгъашъор зэлыбгъэу, зэрэщытэу дышъэ пшъэрыл клэрэкля дэд. Ионтэгъугъэ килограммым кьехъу. Итеплэ хъурай, дышъэ чы гъэщыгъэхэу плэу зэкьлощтыхэм кьагъэпсы, ахэм агузэгъухэр щэу го-щыгъэх. Ачлэгъырэмрэ ышъа-гъырэмрэ скульптурэ жъгъэйхэр; шыхэр, чэмхэр, мэлхэр, кьохэр, пчэнхэр, хьашыумышхэр, хьэхэр, тхакьлукыхьэхэр, псычэтхэр, пкляухэр члыопсым зэрэщыплэбгъухэрэм фэдэу адэшыхьагъэх.

Ачлэгъырэ дышъэ чы гъэщыгъытлэмэ, пшысэ псэушхьэхэу тамэхэр зыготхэу, аслъанышхьэ зышлот хьашхьэцуплэхэр* шымэ атебэнагъэхэу, яцакъэхэу, адэгъэуцагъэх.

Гузэгур дышъэ тенэч. Клэра-кляу гъэпсыгъэ — кьэкыхэрэр, кьэагъэхэрэр, тхьапэхэр, гу-хьэрэхэр тешыхьагъэх, бзы-ухэр ахэм ахэсых.

Ашъхьагъырэ фризыр нахь гъэшлэгъон. Ащ ыгузэгъу хъулыфгытлы лъэгонджэмышхьэкля щысэу, мэлышъо зэпалыгъ.

*Хьашхьэцуплэхэр — грифон е сфинкс зыфалохэрэр ары.

Нахь ныбжыклям мэстэ-луданэ ылыгъ. Енэгъуагъо хъулыфгытлэмэ «дышъэ мэлышъом» лъэпсхэр падэхэкля. Пкыгъо лъаплэм зэрэтешыхьагъэхэмкля, цыф кьызырэкломэ ящыгъыныштыгъэ шъо джанэр ахэм зэрамыдырэр гъэнэфагъэ. Ижыкля ащ фэдэ дышъэ пкыгъо лъаплэм хэтырэ дышъэкля, гьукля лэпэласи ышхьэ рипэсыжъэу, пкыгъо кьызырэкля тыригъэуцощтыгъэп. Арыш, пэсэрэ лэшлэгъалым (специалистым) дышъэ мэлышъор зэрагъэхьащыщтыгъэр кьыгъэлъагъоу плон плэкьышт. Скульптурэу тетхэм ахэтых бзылыфгыгъэу щысым мэлыр ышъу, адрэм кьопситлы зыпыт кьошыныр ылыгъэу, щэ ригъахъоу.

Мыщ тетэльагъох шклэр — чэмым, шым — шыкля (кьунан) клэсэу ешъохэу.

Цыфхэри псэушхьэхэри зэрэрэхьатхэмкля сурэтхэм кьытагъашлэ мамыр шылакля зэралэр.

Мыщ фэдэ пкыгъо лъаплэклэ пэсэрэм зызыгъэкляраклэщтыгъэхэр пачыхьэхэр е мыль-кушхо зилагъэхэр ары. Нахьыпэм мылькы е тетыгъо зилэм зыгорэ лъаплэу пылэу е щыгъэу нэмыкым зырилэбгъу-кля, ежыи ащ фэдэ аригъэшлыщтыгъэ. Арыш, пкыгъо клэра-

клэхэр мызэу, мытлоу археологхэм кьагъотыжхьэхэрэм кьахэфэх. Мы шэныри джыри цыфхэм ахэлэ, ау ащ джыралорэр — мода.

Дышъэ кьычлэхыплэ кьыхагъэщышт

Тилъэхьанэ Лабэрэ Шхьэгъащэрэ япсышхьэхэмрэ кьахэлэдэрэ псыхьожьыехэмрэ дышъэ кьахэпхын плэкьышт. Ащ имызакъоу, шлуагъэ зилэу

тикьушхьэхэм ачлэлэхэр зэфэшхьафэу бэ мэхъух: гьучлэ зэмыплэужыгъохэр, минералхэр, мыжъо шомыкып, нэмыкхэр. Шомыкып Дахъо илэгъо-благъо-хэм ачлэлэ, ау илужьагъэкля кьатышхоп — сантиметрэ 70 — 80 фэдиз нылэп зэрэхъурэр. Адыгеим кудэ зычлэт чыплэхэр илэх (Мыеклопэ нефтыр). Урысыемкля апэрэ кудэ кьычлэ-щыплэр я XIX-рэ лэшлэгъум, 1866-рэ ильэсым имэзэе псыхьожьыеу Кудакъо цагъэпсыгъагъ. Аужырэ ильэсхэм газ кьычлэщыплэхэр ашыгъэх ыкли агъэфедэх. Олимпиадэ джэгунхэм зыфагъэхьащыры зэхъум, Мыекъуапэ ращи газрыкляплэ Шъахэ нагъэсыгъ.

Аужырэ лъэхьаным хэбзэ лофкля Адыгеим икьыблэ лъэныкыо дышъэ зычлэлэын ылэ-кышт чыплэхэм альыхьунхэу геологхэм лофшлэнхэр зэрэщы-зэрахьэрэм гъэзетхэми, теле-кьэтынхэми, радиомы тышагъэ-гъозагъ. Мыщ дэжыкы кьыщы-логъэн фае тичлыналэ ибаины-гъэхэр нахьыбэу тикьушхьэхэм янахь чыплэ дахэхэм зэралэлэхэр. Кавказ кьэра-лыгъо биосфер заповедникыр ахэм кьахеубытэ. Дышъэ кьычлэхыплэклэ зэнэцхэрэр кьушхьэ лъэгэплэ лъэныкыохэр ары.

Зыфэжъэщтыр лоф шлагъу, ау узэгупшысэни хэлъ. Ижыкля члыопсым зыпарэкли ягъэ рамыгъэкляу экологи-ери зэщамыгъакъоу дышъи, тыжыны, нэмыкли кьычлахы-щтыгъ.

Промышленнэ шыкляклэ зэтегъэуцагъэу осэ лъаплэ зилэ гьучлыр кьычлахынэу афэгъэ-псымэ, тиреспубликэкля шлогъэ-шху, ибюджетклэ мэхьанэшхо ил. Федер, хахор дэгъу, ау тичлыопс изытет кьызэтегъэнэ-жыгъэнымкля шлэгъэн фаехэр кьыдэмылытагъэхэ хьуштып. Мы чыплэхэри зекло кляплэ зэралыштыхэм юуж итых. Туризмэри тиреспубликэкля мыль-ку кьэклиуаплэмэ зэу ащыщ. Арыш, экологиемкля, тичлыопс лъэшэу зэщамыгъэкьонмкля хьуштымрэ мыхьуштымрэ кьы-дальтытэмэ нахьышлу. Рахъу-хьэгъэ лофым сыд фэдиз зэрара е шлуагъа кьыхьыштыр?

Тиреспубликэ ихахьо багъомэ хэткли фэдэ. Адыгеир байхьумэ зышломынигъо мыщ щып-сэурэп, арыш зыфэжъэгъэхэ лофыр зэпагъэфэшлэунэу афэтэлэ.

ТЭУ Аслъанрэ Нуриетрэ.

Народнэ медицинэр адыгэхэм зэрагъэфедэщтыгъэр

Адыгэхэм маклэп уз хьылъэхэм ялазэхэу, цыфхэр агъэхужьхэу кызырэхэкыгъэр. Ахэр къэкырэ уцхэмклэ лэзэщтыгъэх.

Уз хьылъэу шьорэклым къуаджэу Пчыхалыкыуае щыщэу Шьхьалпъэкъо Цыу елазэщтыгъэу кьалотэжы. Нахь тэрэзэу къэлэпщтмэ, шьорэкл мыхъунхэм пае лэзэгъу уцхэр ахилъхэщтыгъ. Джащ фэд, «рожистое воспаление кожи» зыфалорэр, нэклэбыдзыр (ячмень) ыкли нэмыкхэри. Мы къоджэ дэдэм дэ-сыгъ къупшъхэ зэпыкыгъэхэр, зэрыкы-гъэхэр ыгъэхужьхэу лэзэ. Ар Хэкужэ Айтэч ары. Къуаджэу Хьалъэкыуаеклэ Хьанахэкъо Теуцожэ «джынэуэклэ» заджэхэрэ узыр ыгъэхужьхэу щыгъ. Джынэуэ хьугъэ цыфыр кум ипхыа-гъэу, нэбгырэ пчъагъэ зыфыримыкыу, зызымышлэжырэ ар елазэщтыгъ.

Бжъэдыгъу изакъоп лэзэхэр зэры-сыгъэхэр. Гушылэм пае, хылушэо шап-сыгъэхэми зигугъу чыжъэу лугъэхэр къахэкыгъэх. Гушылэм пае, Ушъухъу Сэфэрхъан Мусэ ыпхъур зэкълэмэ зэлъа-шлэщтыгъэ. Къэралыгъошхоу СССР-м ичылплэ зэфэшъхьафхэм къарыкыхэти, сымаджэхэр къыфаклощтыгъэх. Ялазэ-щтыгъ. Ыгъэхужьхэу щыгъэх. Къызэрало-жырэмклэ, дзэм игенералэу, Урысыем и ВВС-хэм якомандующэу Анатолий Корнуковыр Сэфэрхъан дэжэ къэклогъагъ. Ар ыгъэхужьхэу. «Рожистое воспаление кожи» зыфалорэ узыр ары ащ илагъэр. Джыри зигугъу пшын лэзэу адыгэхэм къахэкыгъэр маклэп. Джы нахьыпэм адыгэхэр зэрылазэщтыгъэхэ уцхэм, лэзаклэхэм ягугъу къэтшын.

Техьагъур

«Техьагъу» алоу уз дэй нахьыпэм щылащтыгъ. Анахъэу ар бжыхъэр ары кызыежъэщтыгъэр. Жъы, клэ ылоу ащ зэхидзыщтыгъэп. Щэджэгъоужым чы-лэлэшхо цыфым къыштэщтыгъ. Чэщ-ныкъом зыдэхыклэ, теклыщтыгъ. Ыужырэ мафэм етлани щэджэгъоужым кьэжъэ-щтыгъ. Мэзищэ ыгъэсымаджэщтыгъэх. Лэзэгъу фаготыщтыгъэп. Лэзэгъу уц кыыхахыгъагъэп.

Мэшлостыгъ

Бэрэ щэм, псым, машлом ыстыхэу мэхъу. Мэшлостыгъэм адыгэхэм щхыу

чылэ тыраклэщтыгъ. «Мэшлостыгъэ уц» алоу къэкырэ уци адыгэхэм къагъо-тыгъагъ.

Емынэр (холерэр)

Адыгэмэ ащ фэдэ узыри апэклэкыгъ. «Холерэшхо» щылагъ. Ащ ыуж «холе-рэ цыкыр» кыкыгъагъ. Зэ унэм а узыр кызыхьэкклэ, ащ исыр зэклэ ыгъалэщтыгъ. Чылэгъо псаухэр ыгъэ-клодыщтыгъ. «Холерэжъый» зэреджэгъа-гъэхэр ятлонэрэу къэхъугъагъэм. Ащ ыуж гъэблэшхо къэхъугъагъ.

Илъэсибл гъабл

Илъэсибл гъаблэ «холерэшхом» ыуж къэхъугъагъэу ало. Еклэпцлэ чыгым ышъуамплэ лым фэдэу агъажьоти, аш-хыщтыгъ адыгэхэм.

Блэр заорэм...

«Блэр зэуагъэм клоу зебзэижьклэ, зэуагъэр лэщт», ало адыгэхэм. Блэ-уц щэфэзэ ар зэуагъэр адыгэмэ агъэ-хужьхэу щыгъ. «Блэкъэб» алоу кьэбы-жыем фэдэу уц шъхъхъурае хъоу-мэ, псылушъомэ къащэкы. Къырачы, агъэгъу, аубыжы. Тхужьжыгъэ жъап-хъэм раклэ, блэкъэб убыгъэр хатакы. Ар къагъажьо, дагъэ ашы. Шъоу халъ-хъэ, зэлэшлэ. Джары блэуцыр. Ар блэр зэцэкъагъэм щэфэ, псыгулэнэ тхьапэ хъураеу къырагъэтылэкы. Нэужым апхы. Охужьхыфэ ар щэфэ.

Хьапсэ уз

Арэуштэу еджэхэу уз лае щылагъ. Ар афэгъэхужьхэу щыгъэп. Пакъэу, кылорэр къагурымылоу, хужьжыгъэми, къанэщтыгъ а узыр кызызэузырэр. Ащ цымэхъашэщтыгъэх. Унэ бгынажыгъэм сымаджэр рагъэсыщтыгъ. Тлэклу агъэ-шаллэщтыгъ. Гъошъу уцырэ блэ кьэ-бырэ зэхэлъэу агъажьоти, клагъаощтыгъ. Унэ нэклым зэрэрагъэлырэм пае «хьап-сэ уз» ралоу щытыгъ а узым.

Тэлау. Тэлау уц

Ар уз щынэгъуагъ. «Ныбэузым ыгъэ-лагъ» алощтыгъ тэлаум иллыкырэм пае. Нэужым адыгэмэ уц къагъотыгъ. Къэкырэ уц. Уц дыдж. Ащ «тэлау уц» ралауагъ. Къоепс хафэм уцыр халъ-хэти, алотызэ псыр кыклафыщтыгъ. Псэу кыкыкыкырэм непэ щэ сыма-джэр рагъашьощтыгъ. Ащ ыгъэхужьхэ-у щыгъэх. Шыхэри тэлау хъуштыгъэх. Ахэм уц дыджыр пэклэ рарагъэшъу-щтыгъ.

Пэгъупчъ

Шымэ къаузыщтыгъ мы узыр. Шырмышхэжы зыхъуклэ, «пэгъупчъэ хъугъэ» алощтыгъ.

Шым ыпэ иплъэхэу пэбзыджыныр пльыжъэу зыхъуклэ, «пэгъупчъэ» алощтыгъ. Шъэжыеклэ ар раупкыштыгъ. Лыр кыжыным, хьамлыу хэмыхъо-ным пае елазэщтыгъэх.

Ахъшэташэм мыжъуашхъо хаубэ, къамылым ратакы. Шым ыпэбзыджын къамыл цыпэр рагъэуцо, цыфым ыжэ адрэ цыпэр дельхэ. Къамылым епцэ, шым ыпэ уцыр ретакы. Ащ фэдэ зэрашлэрэ шым кьин ыльэгъуштыгъ, ау хужьхыщтыгъ.

Нэпцаклэ

Ар уз хьылъ, уз пхъаш. Къецакъэзэ мэхъу. Ныбачлэр ары узырэр. Зэрелэ-зэщтыгъэхэр: цыгъэпцлагъэу онэпкым клэпыр машлом рагъэуэзэ лъэшэу агъэ-

пльыти, сымаджэм ыныбэ тыралъхъэ-щтыгъ.

Жъэгъэуэ

Цыфым итхьабылхэр узыхэ хъу-мэ зэрелэзэщтыгъэхэр: хъажьушыр ау-кы-щтыгъ, агъажьоштыгъ. Сымаджэм ымы-шлэу мафэ кьэс ар рагъэшхыщтыгъ, мышьэлъыри ащклэ лэзэгъоу альэгъэщтыгъ. Мыстхъумыл уцыр агъажьоти, сымаджэр псым рагъашьоштыгъ.

Шхы

Уз цакъэ горэ щылагъ. Ащ адыгэ-мэ «шхы» ралоштыгъ. «Фыцлэ хэхъуагъ» алоу цыфым ылэхъуамбэ е ыльэхъуам-бэ ышхэу, шлуцлэ хъоу кыыхэкыштыгъ. Ащи лэзэгъу адыгэмэ къыфагъоты-гъагъ.

Цэузыр

Цэм гъуанэ илэмэ, шыгъуцэ рагъэ-тысхэщтыгъ. Нэмыкылауи елазэщтыгъэх. «Бэкъу яуц» алоу адыгэхэм ялагъ. Хьамлыу горэ къаубытыщтыгъ. Лэхомбэ цлэрамыломклэ ышхъэ шлуапхыкы-мэ, ащ щэнаутым фэдэу узыгъэллэн уц къырафымэ, бзыуцыфым халъхъэмэ, цэ гъуанэм ралъхъэзэ ашыштыгъ. Зыцэ узырэм ралоштыгъ: «лупсэу кыплуи-фырэр емыгъэх, уигъэллэщт». Ащ ралау-гъэр ыгъэцаклэмэ, хужьхыщтыгъ.

Шъхъэузыр

Зышхъэ узырэм шъхъэуэ уц фы-рачыштыгъ. Къэкырэ уцым рагъашьоуи, ефэндыр фагъатхэуи хъуштыгъэх. Хъэ-дэным клоцышхыагъэу тхыгъэр ынатлэ клапхэщтыгъ. «Лъао» ашыштыгъ. Ощым ишыкылау лым реоу пкыгъо адыгэ-мэ ялагъ. Нэтлэ лынфэм изэфэдитлум ар тырагъэуцоти, зэгъауштыгъ. А отэ цыклым «лъао» ралоштыгъ.

Бэгъу

Бэгъу бэрэ хъухэрэр адыгэхэм къахэ-кыштыгъ. Ар уз лэягъ. Плъэгъунклэ мэхъэ-шагъоу щытыгъ. Уцибл зэхалъхэщтыгъ: хъабзэгъу, мэкъу шэшаф, гъошъууц, тхьар-къожь лъапс, пшэсэн лъапс, шлорэй. Ар агъэгъуштыгъ, аубыжыштыгъ. Тхужьжы-гъэ хаклэщтыгъ, онджэкъ пкыгъуасэ халъхэщтыгъ. Ахъшэташи, мыжъуашхъуи убыгъэу хатакыштыгъ. Дэгъоу зызеха-гъэкыхъэ уж ащ бжъэшъоум ычлэ ха-клэщтыгъ. Зэхашыхъагъэм «бэгъу уц» ралоштыгъ. Бэгъу хъугъэ чыплэмэ аща-фэти, сымаджэр хужьхыщтыгъ.

Шъуаджэ

Анахъ уз гъэхужьхыгъуаеу зэу ар

ащыщ. Цэу цыфым тетыр зэкклэ а узым ригъэтэкъохыштыгъ. Ыкышъо кыыхи-утизэ, щыны хъуштыгъ. Цыфэу сы-маджэм мэ лае пыуштыгъ.

Клорыуэ /Узышху/

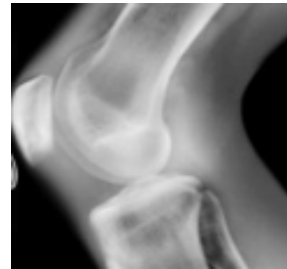
А зы узым цитлы ил. Къупшъхъэ зэрытыплэхэр лъэшэу мэхъу. «Шъоп-сау-лы псау мэхъу», ало адыгэхэм. Ащ «клорыуэ» ралоштыгъэх. Зым ыльэ-гуандж, адырэм ыбг, ытэмэкъ. Джащ фэдэу къупшъхъэ зэхэтыплэхэр кы-кыхъэу, сымаджэр ыгъэтхъаусыхъу щы-тыгъ. Ащ «узышхуи» ралоштыгъ. «Узышхо уц» алоты, къэкырэ уц лъапсэ кы-члатлыкыты, нэмыкы уц лъапсэхэри хэлъэу агъажьоти, сымаджэр рагъа-шъоштыгъ.

Клоцлэуэ

Адыгэхэр клоцлэуэми елазэщтыгъэх. Лэзэгъу уци кыыхахыгъагъ. Къэкырэ уц заулэ зэхалъхэти, агъажьоштыгъ, азыжыштыгъ. Нэужым агъэуцхылы-жыштыгъ. Сымаджэр непэ щэ ащ рагъашьоштыгъ. Мары уцэу зэхалъхэ-щтыгъэмэ ацлэхэр: уц тхьэллитф, уц тхьэпэ хъурай, лъы кызырэкырэ уцыр, узыпэ уц.

Лъэкъоузыр

Лъа кьор узы зыхъуклэ, тхьаркъожь тхьапэр агъэ-федэщтыгъ. Ибзэджэкклэ (нахъ бгъу

пхъашэмклэ) узырэ чыплэм мафэм щэгъогъоу ар тыралъхэщтыгъ. Кы-зыгъуанлэкклэ, тырахыжыштыгъ.

Щыныр

Къэкырэ уцхэу тхьапэхъураер, блэ-къэбыр, тхьапклэр, хьадэгъэщынэр къо-епсым халъхъэхэти, щыным елазэщты-гъэх. Зэхашыхъагъэр агъэуцхыжы-щтыгъ, азыжыштыгъ. Нэужым щыным тыралъхэщтыгъэх.

Шъохъу-тыхъу уз

Зигугъу тшырэ узым елэзэнхэм пае шъхъацкъэгъэкыр, чэтшъхъэгъуназэр, лыхъу-лыхъу уцыр, хьадэгъэщынэр, чыг пкышъэ дагъ алоу зэхалъхэти, агъа-жъоштыгъ, агъэуцхылыжыты, кышъом щэфэщтыгъ. Мы зигугъу къэтшыгъэ ухэм ыкли лэзэгъу уцхэм, ахэр зэрэп-шыштыхэм якъэбархэр къэзытхыжыгъа-гъэхэр Бэрэтэрэ Исхъакъ. Исхъакъ идунай зиухыгъэр тлэклу шлагъэ. Джэнэт егъот.

Исхъакъ кыуыгъоижыгъэ тхыгъэхэр хэутынм фэзыгъэхъа-зырыгъэр ЦУЕКЪО Нэфсэт. Шлэныгъэлэжъ.

Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «Къэлэгъэпсын лoфшлэным ехьыллагъ» зыфилорэм ия 4-рэ статья зэхъоклыныгъэ фэшлыгъэным фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм
2015-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 9-м ыштагъ

А 1-рэ статья. Адыгэ Республикэм и Законэу «Къэлэгъэпсын лoфшлэным ехьыллагъ» зыфилорэм ия 4-рэ статья зэхъоклыныгъэ фэшлыгъэным фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу 2009-рэ илъэсым бэдзэоугъум и 24-м аштагъэу N 280-р зытэтэу «Къэлэгъэпсын лoфшлэным ехьыллагъ» зыфилорэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 2009, N 7, 10; 2012, N 4; 2013, N 8, 11; 2014, N 7, 12; 2015, N 5, 7, 8) ия 4-рэ статья зэхъоклыныгъэ фэшлыгъээнэу, а 1-рэ лaхьым ия 6'-рэ пункт мыщ тетэу къэтыгъээнэу:

«6') чыплэ зыгъэлорышлэжынымклэ къулыкъухэм

Урысые Федерацием чыплэ планированиемклэ исхемэхэм япроектклэ зэрэзэдырагъэштэшт шыклэр аухэсынэу;».

Я 2-рэ статья. Мы Законом кӀуачлэ илэ зыхъурэр

Официальнэу къызыхаутырэ мафэм щегъэжыагъэу мы Законом кӀуачлэ илэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу
ТХЪАКӀУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ,
тыгъэгъазэм и 18, 2015-рэ илъэс
N 487

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Къэралыгъо, муниципальнэ кӀэлэцӀыкӀу Ӏыгъыплэхэм сабийхэм къазэращыдеклокӀыхэрэм пае анахьыбэ дэдэмкӀи ны-тыхэм кӀлэу атын фаер гъэнэфэгъэным ехьыллагъ

Адыгэ Республикэм и Законэу 2013-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 27-м аштагъэу N 264-р зытэтэу «ГъэсэнӀыгъэ лoфыр Адыгэ Республикэм зэрэщызэхэщагъэм ехьыллагъ» зыфилорэм ия 2-рэ статья ия 2-рэ лaхь ия 13.1-рэ пункт диштэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет унашъо ышӀыгъ:

1. Къэралыгъо, муниципальнэ кӀэлэцӀыкӀу Ӏыгъыплэхэм сабийхэм къазэращыдеклокӀыхэрэм пае анахьыбэ дэдэмкӀи ны-тыхэм кӀлэу атыщтыр мыщ фэдизынэу гъэнэфэгъээнэу:

Муниципальнэ образованием ыцӀ	КӀлэу атыщтыр (сомэ)
1. Муниципальнэ образованиеу «Къалэу Мыекъуапэ»	1149
2. Муниципальнэ образованиеу «Адыгэкъалэ»	1000
3. Муниципальнэ образованиеу «Джэджэ районыр»	1105
4. Муниципальнэ образованиеу «Кошхъэблэ районыр»	1000
5. Муниципальнэ образованиеу «Красногвардейскэ районыр»	1200
6. Муниципальнэ образованиеу «Мыекъопэ районыр»	1220
7. Муниципальнэ образованиеу «Тэхьутэмькьоэ районыр»	1169
8. Муниципальнэ образованиеу «Теуцожь районыр»	1000
9. Муниципальнэ образованиеу «Шэуджэн районыр»	1000

2. Официальнэу къызыхаутырэ мафэм щегъэжыагъэу мы унашъом кӀуачлэ илэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КЪУМПЫЛ Мурат

къ. Мыекъуапэ,
тыгъэгъазэм и 1, 2015-рэ илъэс
N 258

Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымклэ и Министерствэ иунашъу

Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымклэ и Министерствэ 2013-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 4-м ышӀыгъэ унашъоу N 1165-р зытэтэу «Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымклэ и Министерствэ икъэралыгъо граждан къулыкъушӀэхэм ялэнэтӀэ пшъэрылхэр зэрагъэцакӀэрэм гъунэ лызыфырэ, ахэм азыфагу къитэджэрэ зэмызэгъыныгъэхэр дзэыгъэзыжырэ комиссием ехьыллэгъэ Положениер ухэсыгъэным фэгъэхьыгъ» зыфилорэм зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм ехьыллагъ

Адыгэ Республикэм и Лышхъэ 2010-рэ илъэсым чъэпыогъум и 15-м ышӀыгъэ Указэу N 108-р зытэтэу «Адыгэ Республикэм икъэралыгъо граждан къулыкъушӀэхэм ялэнэтӀэ пшъэрылхэр зэрагъэцакӀэрэм гъунэ лызыфырэ, ахэм азыфагу къитэджэрэ зэмызэгъыныгъэхэр дзэыгъэзыжырэ комиссием ехьыллагъ» зыфилорэм диштэу гъэпсыжыгъэным фэшӀ унашъо сэшӀы:

1. Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымклэ и Министерствэ икъэралыгъо граждан къулыкъушӀэхэм ялэнэтӀэ пшъэрылхэр зэрагъэцакӀэрэм гъунэ лызыфырэ, ахэм азыфагу къитэджэрэ зэмызэгъыныгъэхэр дзэыгъэзыжырэ комиссием ехьыллэгъэ Положениеу Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымклэ и Министерствэ 2013-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 4-м ышӀыгъэ унашъоу N 1165-р зытэтымклэ аухэсыгъэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 2013, N 1; 2014, NN

2, 5, 7, 11; 2015, NN 1, 8) зэхъоклыныгъэ фэшлыгъэнэу, я 16-рэ пунктыр мыщ тетэу къэтыгъээнэу:

«16) лэнатӀэмклэ шапхъэу щылэхэр къызэрэдалытэрэм ехьыллэгъэ лoфыгъом зыфыхэплэхэрэ къэралыгъо къулыкъушӀэр е Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымклэ и Министерствэ къэралыгъо къулыкъу лэнатӀэ щызылыгыгъэр комиссием изэхэсыгъо къекӀоллэн фае. Къэралыгъо къулыкъушӀэр е Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымклэ и Министерствэ къэралыгъо къулыкъу лэнатӀэ щызылыгыгъэр зигугъу къэтшӀыгъэ лoфыгъом ежъ хэмытэу хэплэнхэу къызэрэклӀэлъурэм фэгъэхьыгъэ тхыгъэр залэклигъахьэклэ, ежъ хэмылажъэу комиссием изэхэсыгъо зэхашъ. Къэралыгъо къулыкъушӀэр (ащ илӀыкӀо) комиссием изэхэсыгъо къыземыкӀуалӀэклэ е зигугъу къэтшӀыгъэ лoфыгъом ежъ хэмытэу хэплэнхэу къызэрэклӀэлъурэм фэгъэхьыгъэ тхыгъэр алэклимыгъэхьагъэ зыхъукӀэ, а

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2012-рэ илъэсым мзэае и 9-м ышӀыгъэ унашъоу N 39-р зытэтэу «Урысые Федерацием и Законэу «Урысые Федерацием исхэм лoфшлэн ягъэгъотыгъэным ехьыллагъ» зыфилорэр гъэцакӀэгъэнымклэ шӀэгъэн фаем фэгъэхьыгъ» зыфилорэм зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм ехьыллагъ

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет унашъо ешӀы:

1. Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2012-рэ илъэсым мзэае и 9-м ышӀыгъэ унашъоу N 39-р зытэтэу «Урысые Федерацием и Законэу «Урысые Федерацием исхэм лoфшлэн ягъэгъотыгъэным ехьыллагъ» зыфилорэр гъэцакӀэгъэнымклэ шӀэгъэн фаем фэгъэхьыгъ» зыфилорэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 2012, N 2; 2014, N 2; 2015, N 3,5) мыщ фэдэ зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэу:

1) гуадзэу N 4-м ия 7-рэ пункт хэт гущылэхэу «регистрация ашӀышт документхэм ягъэхьазырын пае цыфым ахъщэу ыгъэкӀодыгъэр зыфэдизыр къэзгъэшӀыпкъэжырэ документхэр:» зыфилoхэрэм ауж гущылэхэу «юридическэ, физическэ лицэм унэе предпринимателэу заригъэтхыным пае къэралыгъо пошӀинэу ытыгъэр» зыфилoхэрэр хэгъэхъожыгъэнхэу;

2) я 7-рэ гуадзэм ия 18-рэ пункт хэт пчъагъэу «5-р» пчъагъэу «10-клэ» зэблэхъугъэнэу;

3) я 8-рэ гуадзэм ия 18-рэ пункт хэт пчъагъэу «5-р» пчъагъэу «10-клэ» зэблэхъугъэнэу.

2. Официальнэу къызыхаутырэ мафэм щегъэжыагъэу мы унашъом кӀуачлэ илэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу
КЪУМПЫЛ Мурат

къ. Мыекъуапэ,
тыгъэгъазэм и 8, 2015-рэ илъэс
N 266

Адыгэ Республикэм мылӀку зэфыщытыклэхэмклэ и Комитет иунашъу

Адыгэ Республикэм мылӀку зэфыщытыклэхэмклэ и Комитет 2012-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 28-м ышӀыгъэ унашъоу N 265-р зытэтэу «Адыгэ Республикэм ипсэуплэхэм ячӀыгухэм якъэралыгъо кадастрэ уасэ зэрагъэнэфагъэм икӀлэххэр ухэсыгъэнхэм ехьыллагъ» зыфилорэм зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

ПшъэдэклӀыжъэу ыхьыремклэ гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществу «Терра Докс Инвест» зыфилорэм 2015-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 7-м ышӀыгъэ унашъоу N 388-р зытэтым диштэу унашъо сэшӀы:

1. Адыгэ Республикэм мылӀку зэфыщытыклэхэмклэ и Комитет 2012-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 28-м ышӀыгъэ унашъоу N 265-р зытэтэу «Адыгэ Республикэм ипсэуплэхэм ячӀыгухэм якъэралыгъо кадастрэ уасэ зэрагъэнэфагъэм икӀлэххэр ухэсыгъэнхэм ехьыллагъ» зыфилорэм игуадзэу N 1-м мыщ фэдэ зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэу:

1.1. Къалэу Мыекъуапэ фэгъэхьыгъэ таблицэм ия 39927-рэ сатыр:

а) хэт пчъагъэу «4,45-р» пчъагъэу «571,75-клэ» зэблэхъугъэнэу;

б) хэт пчъагъэу «108108,68-р» пчъагъэу «13892953,25-клэ» зэблэхъугъэнэу.

2. Кадастрэ уасэм игъэнэфэнклэ ыкӀи сатыухэм язэхэщэнклэ отделым:

— къыхаутыным пае мы унашъор гъэзетхэу «Советскэ Адыгеимрэ» «Адыгэ макъэмрэ» алэклигъэхьанэу;

— Адыгэ Республикэм мылӀку зэфыщытыклэхэмклэ и Комитет 2012-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 28-м ышӀыгъэ унашъоу N 265-р зытэтэу «Адыгэ Республикэм ипсэуплэхэм ячӀыгухэм якъэралыгъо кадастрэ уасэ зэрагъэнэфагъэм икӀлэххэр ухэсыгъэнхэм ехьыллагъ» зыфилорэм игуадзэу N 1-м зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм пае мы унашъор федеральнэ къэралыгъо бюджет учреждениеу «Росреест-

рэм и Федеральнэ кадастрэ палатэ» Адыгэ Республикэмклэ икӀутамэ лӀэклигъэхьанэу.

3. Мыхэбзэлaхъ федэхэмклэ ыкӀи финанс аналӀызмклэ отделым иэксперт-специалист шъхьалэ мы унашъор Адыгэ Республикэм иофициальнэ сайт ригъэхьанэу.

4. Мы унашъор зэрагъэцакӀэрэм Адыгэ Республикэм мылӀку зэфыщытыклэхэмклэ и Комитет итхьаматэ игуадзэу А. М. лӀшъхьэмафэм гъунэ лыфинэу.

Комитетым итхьаматэ ипшъэрылхэр
зыгъэцакӀэу М. Р. МЭКЪУАУ

къ. Мыекъуапэ,
тыгъэгъазэм и 15, 2015-рэ илъэс
N 285

Илъэсыклэ мэфэкл зэхахьэхэр

Илъэсыклэм фэгъэхьыгъэ мэфэкл зэхахьэу Адыгэ Республикэм щыкӀуагъэр макӀэп. Лъэпкъ шэн-хабзэхэри кӀыдалъытэхэзэ, тарихъым инэкӀубгъохэм зэхэщакӀохэм зафагъазэ, уахътэм диштэу Ӏофтхьабзэхэр лъагъэкӀуатэх.

Дахэу пэгъокӀыгъэх

КӀэщакӀохэр

Республикэ лъэпкъ театрэу Цэй Ибрахимэ ыцӀэкӀэ шытыр, Адыгэ Хасэр, ӀофшӀапӀэу «Наныр» кӀэщакӀо фэхьухи, Илъэсыклэм ехьылӀэгъэ зэхахьэу псэупӀэу Гавердовскэм щызэхашагъэр гум шӀукӀэ кӀынэжыгъ. Пэсэрэ лъэхъаным кӀыпкырыкыхэзэ, Тэу зэшхьэгъусэхэу Аслъанрэ Нуриетрэ атхыгъэ сценарием тетэу мэфэклӀыр театризованнэу «Наным» щыкӀуагъ.

Нарт шыухэр адыгэ шъуашэхэмкӀэ фэпагъэхэу пчэгум кыхьагъэх, СаусэрыкӀо кӀафыхьыжыгъэ машӀор нахь лъэшэу зыкӀагъэнагъ. МашӀом цыфхэм зырагъэузэ фэбэжыгъэх, мэфэкл фэло-фашӀэхэри зэрахьагъэх.

ПэрэныкӀо Чатиб, ШъхьаплъэкӀо Къэсэй, СтӀашъу Юр, ЕхьулӀэ Аслъанчэрий, Нэгъой Яшар ишхьэгъусэу Светлан, Хьатикъое Адам, нэмыкӀхэри машӀом кӀэпӀырытых. КъумпӀыл ТӀахыр, Бэгъэдыр Артур, Хьадпэшэо Марин, фэшхьафхэри театризованнэ едзыгъохэм ахэлажъэх. Артистхэу Хьакъуй Аслъанрэ ТхьаркӀохэу Теуцожьрэ илъэсыклэ шӀуфалохэр ӀупкӀэу зэхытагъэхых.

ХьамышхунтӀэ чыгыр агъэкӀэрэкӀагъ, шэф остыгъэу шыблэхэрэм нэбгырабэ якӀуалӀэ. Остыгъаеу агъэдэхагъэм лакъохэм ятамыгъэхэр пызышӀагъэхэм ащыщых БеданэкӀохэр, ЕхьулӀэхэр, Нэгъуцухэр, СтӀашъухэр, ШъхьаплъэкӀохэр, БолэкӀохэр, Шъхьэлахьохэр, КъумпӀылхэр, нэмыкӀхэр.

Быракъыр щалэты, къашъом...

Адыгэ быракъыр пчэгум щалэтыгъ. КультурэмкӀэ министр

рэу Къулэ Мыхьамэт, Адыгем лъэпкъ ӀофхэмкӀэ, ӀэкӀыб кӀэралхэм ащыпсэурэ тильпэкъэгъухэм адырӀэ зэпхынгъэхэмкӀэ ыкӀи кӀэбар жьугъэм иамалхэмкӀэ и Комитет итхьаматэу Шъхьэлэхэо Аскэр, нэмыкӀ хэбзэ къулыкъушӀэхэр, Адыгэ Хасэм итхьаматэу ЛымыщэкӀо Рэмезан, культурэм ӀофышӀэхэр, нѳбжыкӀэхэр, АдыгэкӀалэ щыщ Абыдэ Хысэ, Сирием, Тыркуем кӀарыкыгъэхэр ягуапэу мэфэклӀым хэлэжъагъэх. БеданэкӀо Замирэ адыгэ орэдхэр кӀелох, пчэгум кӀыщэшъох, щэуджых. Археолог цӀэрыӀоу Тэу Аслъан кӀызэрэхигъэщыгъэу, кӀэлэцӀыкӀухэм кӀащыублагъэу нэжъ-лужъхэм анэсыжъэу мэфэклӀым зехишагъэх.

Мыекъуапэ ипчэгу шъхьалэу В. Лениным ыцӀэкӀэ шытым остыгъэешхоу шагъэуцугъэм кӀалэр кӀегъэдахэ. УрысыбзэкӀи адыгабзэкӀи шӀуфалохэр тхыгъэхэу зэрэтлэгъурэм тегъэгъушӀо. Общественнэ движениеу «Адыгэ Хасэмрэ» Мыекъуапэ иадминистрация культурэмкӀэ игъэоры-

шӀапӀэ ипащэу Цэй Розэрэ зэдырагъашти, ахэр кӀалэм ипчэгу шагъэпсыгъэх. Тэу Аслъанрэ Нуриетрэ шӀуфалохэр адыгабзэкӀэ атхыгъэх.

Къандаур Дианэ илахьылхэр Мыекъопэ районым щэпсэух, изыгъэпсэфыгъо уахътэ тикъалэ ац щигъакӀозэ гушыӀэгъу тыфэхьугъ.

Краснодар пшъашъэр щеджэ, культурэм фэгъэхьыгъэ сэнэхъатым зыфегъасэ. Мыекъуапэ щипӀэгъугъэр шӀогъэшӀэгъон, ипшъэшъэгъухэм кӀафилотэщтыр макӀэп.

Аулъэ Бринэ республикэ гимназиер кӀыуухыгъ, Адыгэ кӀэралыгъо университетым и Мыекъопэ кӀэралыгъо гуманитар техникескэ колледж щеджэ. Гимназиер тарихъымкӀэ кӀэлэегъаджэу щырилӀэгъэ ЕмтӀыль Юсыф зылокӀэм, лъэпкъ шэн-хабзэхэм атегушылагъэх.

— Тэу Аслъан археолог кӀодыеп, Лъэпкъ музеим шӀэныгъэмкӀэ ӀофышӀэ шъхьал, — кӀытилуагъ Аульэ Бринэ. — Лъэшэу тыфэраз. Тэ, нѳбжыкӀэхэм, адыгэмэ ятарихъ нахьышӀоу зыщыдгъэгъозэным фэшӀ мыщ фэдэ тхыгъэхэр, шӀуфалохэр тищыкӀагъэх.

Илъэсыклэм узэрэпэгъокӀырым елытыгъэу кӀыотэжъэу цыфхэм ало. 2016-рэ илъэсыр илъэс мафэ

тфэхьунэу тигъэзетеджэхэм тафэ-лъало.

ЕМТӀЫЛЬ Нурбий.

Сурэтхэр зэхахьэм кӀыщытетхыгъэх.

Зэхэзышагъэр ыкӀи кӀыдэзыгъэкӀырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ ӀофхэмкӀэ, ӀэкӀыб кӀэралхэм ащыпсэурэ тильпэкъэгъухэм адырӀэ зэпхынгъэхэмкӀэ ыкӀи кӀэбар жьугъэм иамалхэмкӀэ и Комитет
Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакционер зыдэшыӀэр:
385000,
кь. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьалэм
иапэрэ гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-пшъэдэкӀыжъ зыхьыр секретары:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын ӀофхэмкӀэ, телерадиоукъэтынхэмкӀэ ыкӀи зэлъы-Ӏэсыклэ амалхэмкӀэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплӀэ гъэорышӀапӀ, зэраушыхьатыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкӀэмкӀи пчъагъэр
4532

Индексхэр
52161
52162
Зак. 4

Хэутыным узшыкӀэтхэнэу шыт уахътэр
Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкӀэтхэгъэхэ уахътэр
Сыхьатыр 18.00

Редактор
шъхьалэр
Дэрбэ Тимур

Редактор шъхьалэм
иапэрэ гуадзэр
МэшлӀэкъо Саид

ПшъэдэкӀыжъ зыхьыр
секретары
ЖакӀэмыкӀо Аминэт